

Resimli Çocuk Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Kapsamında İncelenmesi: Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi Örneği

Analyzing Illustrated Children's Books in Terms of Gender: The Afyonkarahisar Gedik Ahmet Pasha Provincial Public Library Example

Mine Koyuncu ŞAHİN*, Kebire SAKA**, Fatma Gamze ÇEPERLİ***

Öz

Amaç: Bu araştırmada, 2020-2024 yılları arasında yayımlanan ve Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde bulunan resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada, Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesinde yer alan Çocuk Bölümündeki kitaplardan toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine yönelik unsurlar bulundurmayan ve tamamında nötr karakterler içeren kitaplar, çalışma kapsamı dışında tutulmuş ve son beş yıla ait elli altı resimli çocuk kitabı çalışma grubunu oluşturmuştur. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi ile elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından kontrol listesi oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında kullanılan kontrol listesinin maddeleri; kitapların içeriği ve görsellerinde yer verilen renkler, meslekler, mekanlar, oyun ve oyuncaklar, sanatsal ve sportif faaliyetler, mizaç ve duygusal özellikler, gündelik işler olmak üzere yedi alt başlık üzerinden cinsiyet eşitliği/eşitsizliği açısından değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda, meslekler, mekanlar, sanatsal ve sportif faaliyetler, gündelik işler temalarında incelenen kitaplarda toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kullanılan renkler, oyun ve oyuncaklar, mizaç ve duygusal özellikler temalarının geleneksel cinsiyet rollerini diğer temalara göre daha çok barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Alanyazın tarandığında, mevcut araştırmanın sonucunda, il halk kütüphanesinde bulunan çocuk kütüphanesi bölümü kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından eşitlik içeren kitapları çoğunlukla barındırmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum kütüphanedeki kitapların toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nitelikli olduğunu gösterebilir.

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye. E-posta: mine_kync@hotmail.com

Afyon Kocatepe University, Department of Preschool Education, Afyonkarahisar, Türkiye. E-mail: mine_kync@hotmail.com

** Afyon Kocatepe Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye. E-posta: kebireakpinar@gmail.com

Afyon Kocatepe University, Department of Preschool Education, Afyonkarahisar, Türkiye. E-mail: kebireakpinar@gmail.com

*** Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye. E-posta:

ceperligamze@gmail.com

Afyon Kocatepe University, Faculty of Education, Department of Preschool Education, Afyonkarahisar, Türkiye. E-mail:

ceperligamze@gmail.com

Özgünlük: Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan Çocuk Kütüphanesi bölümü, Afyonkarahisar ilinde bulunan tek kütüphane olması ve kütüphanenin çocuk kitaplığı bölümünün herhangi bir araştırmada incelenmemiş olması açısından önem arz etmektedir. Çocukların nitelikli ve ücretsiz olarak kitaplara ulaşabileceği kurumlar olan kütüphanelerde bulunan resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet yargılarının deşifre edilmesi, çocuk kütüphanesinden yararlanan ailelerin ve öğretmenlerin bu alandaki farkındalığının artırılmasına yardımcı olacaktır. Resimli çocuk kitapları yazarlarının daha kapsayıcı ve nitelikli kitaplar yazmasına katkı sağlaması da çalışmanın özgünlüğünü destekleyici etkenlerden biridir.

Anahtar Sözcükler: Erken çocukluk dönemi; toplumsal cinsiyet rolleri; resimli çocuk kitabı; çocuk kütüphanesi; toplumsal cinsiyet eşitliği.

Abstract

Purpose: The aim of this study is to examine the illustrated children's books published between 2020-2024 and found in the Children's Section of Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa Provincial Public Library in terms of gender roles.

Method: In the study, books in the Children's Section of the Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa Provincial Public Library that do not contain signs of gender equality/inequality and include entirely neutral characters were excluded from the scope of the study and fifty-six illustrated children's books from the last five years constituted the study group. Data were obtained through document analysis, a qualitative research method. A checklist was created by the researchers as a data collection tool. The items in the checklist used within the scope of the research were evaluated in terms of gender equality and inequality under seven subheadings: colors, professions, spaces, games and toys, artistic and sports activities, temperament and emotional characteristics, and daily tasks, as reflected in the content and visuals of the books.

Findings: As a result of the analysis, it was concluded that gender equality was higher in books examined under the themes of professions, places, artistic and sports activities, and daily tasks. In addition, it was concluded that the themes of colors, games and toys, temperament, and emotional characteristics contained more traditional gender roles than other themes.

Implications: Upon scanning the literature, the current research concluded that the children's library section books in the provincial public library primarily contain books that promote gender equality. This may indicate that the books in the library are qualified in terms of gender equality.

Originality: *The Children's Library section in the Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa Provincial Public Library is important because it is the only library in the province of Afyonkarahisar, and the children's library section of the library has not been examined in any research. Deciphering gender judgments in illustrated children's books in libraries, which are institutions where children can access quality and free books, will help increase awareness among families and teachers who benefit from children's libraries. Another factor supporting the originality of the study is that it contributes to the authors of illustrated children's books writing more inclusive and qualified books.*

Keywords: *Early childhood; gender role; illustrated children's books; children's library; gender equality.*

Giriş

Bir ve yedi yaş arasındaki çocuklara okunan veya çocukların kendilerinin okudukları kitaplara “Resimli Kitap” denir. Resimli kitaplar çocukların yaş grubuna ve bu grupların özelliklerine göre; 2-3 yaş grubu için ABC Kitapları, 4-5 yaş grubu için içerisindeki metinleri kısa, bolca resim içeren kitaplar, 6-7 yaş grubu çocuklar için ise anlatımı ve içeriği hareketli, ilgi çekici ve öğretici olarak yazılan kitaplardan oluşmaktadır. Resimli kitapların; basit bir hikaye ya da masal içermesi ve bunların içeriğindeki resimlerle birbirini tamamlayıcı bir düzende olması beklenir. Resimli çocuk kitapları aynı zamanda eğitim ve öğretim ortamlarındaki faaliyetleri destekleyen, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olan, çocukların eğlenceli ve kaliteli zaman geçirmelerini sağlayan yapıtlardır. Yetişkinler, çocuklara soyut ve göreceli kavramları öğretmede resimli çocuk kitaplarını kullanırlar. Resimli çocuk kitaplarının yardımıyla çocukların gelişim alanları birçok yönden desteklenir ve kitaplar sayesinde okul öncesi dönem çocukları iştme ve görme duyularını kullanarak, yaşamları için temel kavramları öğrenip, yeni kazanımlar elde ederler. Bu kazanımların içerisinde çocukların kişiliklerindeki gelişimler, sanatsal kazanımlar, sevgi ve saygı gibi toplumsal kuralların kazanımı, toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet eşitliği konuları yer alabilir (Demir, 2022; Derdiyok, 2024; Dereobalı, 2011).

Toplumsal cinsiyet ya da toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin biyolojik cinsiyetine göre bulunduğu toplumdaki özel ve kamusal alanlarda kişiden beklenen davranışlar bütünüdür (Derdiyok, 2024). Peter ve Pathak (2023) ise toplumsal cinsiyeti, kadın ve erkeklerin yeteneklerinin yanında cinsiyetlerine göre farklı rolleri içeren sosyal bir yapı olarak tanımlamışlardır. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine, erkeğin evi geçindirme sorumluluğunu üstlendiği, kadının ise evin düzeninden sorumlu olduğu düşüncesi örnek gösterilebilir (Salman Erden, 2019). Çocuklar tüm bu rol kabulleriyle içine doğduğu ailesinde, çevresini oluşturan okul veya akran gruplarında ya da medyada karşılaşabilirler (Derdiyok, 2024).

Günümüzde aile, arkadaş, medya gibi çocuğun yakın ve uzak çevresini oluşturan etmenlerin etkisiyle birlikte çocuklar, içine doğdukları toplumun kabul ettiği cinsiyet rollerini öğrenmektedirler. Toplum, kız çocuklarının uysal, itiraz etmeyen, sorgulamayan, uyumlu, duygularını ifade eden ve ilişkilere önem veren bir yapıda; erkek çocuklarının ise duygusal olarak güçlü, bağımsız, kuvvetli ve özgür ruhlu bir karakterde olmalarını beklemektedir. (Saygan ve Uludağlı, 2021). Bronfenbrenner (1977) çocukların gelişiminde çevrenin etkisini dikkate alarak Ekolojik Sistemler Kuramı'nı oluşturmuştur. Kuramın temelinde çocuğun gelişimi, tek başına biyolojik veya bireysel yaşantılarla değil, çocuğun çevresindekilerin etkilerini de içeren katmanlı bir sistemle ele alınmıştır. Bu katmanlardan Mikrosistem katmanı çocuğun yakın çevresini kapsarken kitaplar da mikrosistem içerisinde çocukların öğrenmelerini etkileyen etmenler olarak yerini alabilir. Çocuklar da bu mikrosistem elemanlarından toplumsal cinsiyet ile ilgili öğrenmelerini gerçekleştirebilirler.

Çocuk kütüphaneleri Ekolojik Sistemlerin içinde yer alan mikrosistemin parçası olarak çocukları çevreler. Çocuk kütüphaneleri çocukların gelişim düzeylerine uygun kitaplar barındıran, bağımsız binalarda ya da kütüphane binalarının içinde ayrı bölümlerde bulunan kurumlardır (Akkaya ve Odabaş, 2019). Çocuk kütüphanelerinde vakit geçiren çocukların, okuma alışkanlıkları pekişirken aynı zamanda akran gruplarıyla bir araya gelerek okuma kültürüyle ilgili kazanımlar elde edebilirler. Aynı zamanda çocuklar kütüphaneler aracılığıyla niteliksel özellikleri zengin pek çok farklı kitaplara ücretsiz olarak ulaşabilirler (Cevher, 2015). Kütüphaneler çocukların okuma kültürünü kazanmasındaki rolünü nitelikli kitapları bulundurmalarıyla tamamlayabilirler. Bunun yanında çocuk kütüphanelerinin ödünç verme oranlarında artış olması kütüphanelerinde nitelikli kitapların bulunmasıyla ilişkilendirilebilir (Yılmaz ve Yılmaz, 2021). Çocuk kütüphaneleri çocukların bireysel gelişimlerine destek olup, çocukların toplumsallaşmasını sağlarken bulundukları bölgelerin yerel özelliklerini de barındırırlar. Çocuk kütüphanelerin bu özellikleri dışında, çocuğun akran gruplarıyla sosyalleşmesine fırsat sunma, iyi bir kütüphane kullanıcısı olmasını sağlama, bilgiye erişebilmek için beceri kazandırma gibi işlevleri vardır ve bu işlevlerini gerçekleştirebilmesi için yeterli ve nitelikli kaynaklara sahip olması gerekmektedir (Akkaya ve Odabaş, 2019).

Alanyazın taramasında, resimli çocuk kitaplarını toplumsal cinsiyet açısından inceleyen araştırmalara göre kitaplardaki karakterlerin cinsiyetleri, yer aldıkları ortamlar geleneksel cinsiyet rolleri bakımından değişimi desteklerken karakterlerin kıyafetlerinde kullanılan renkler ve meslek dağılımlarında ise geleneksel cinsiyet rollerinin pekiştirildiği görülmüştür (Şeren vd., 2022). Başka bir çalışmada, toplumsal cinsiyet üzerine kalıp yargılara yer veren kitaplarda, kadın ve erkeğin toplumda kabul gören davranışları gösterdikleri, çizimlerde ise karakterlerin görünümünün geleneksel olduğu belirtilmiştir (Batmaz, 2021). Resimli çocuk kitaplarının incelendiği diğer bir çalışmada ise kitaplarda yer alan dil ve dil dışı görsellerde, kız çocuklarının evcilik oynayıp bebeklerine kıyafet diktiği, erkek çocuklarının ise top ve arabalarla oynadığı, büyük oranda da geleneksel cinsiyet rollerine yer verildiğine değinilmiştir (Hakkoymaz ve Tanju Aslışen, 2022). Diğer yandan Derdiyok'un (2024) toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitaplara yer verdiği çalışmasında kitap sayısının beklenen düzeyde olmamasıyla beraber incelenen kitapların çoğunda baş karakterlerde toplumsal cinsiyet rolleri bakımından eşitliğin vurgulandığı; ödüllü resimli hikaye kitaplarını incelendiği çalışmada ise toplumsal cinsiyet bağlamında kavram veya kalıp yargıların yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır (Yener, 2020).

Bunun yanında Zeyno Kitapları Serisi'nin incelendiği çalışmada da kadın ve erkeklere verilen meslekler, sorumluluklar ve kişisel özellikler bakımından geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine rastlanılmadığı, kadın karakterlerin güçlü ve dış dünyaya açık bir şekilde ele alındığı belirtilmiştir. (Tunagür ve Kılıç, 2023).

Erken çocukluk dönemi, çocukların tüm gelişim alanlarında öğrenmenin en kritik süreçlerinden birini yaşadığı, bu süreçte öğrenilen bilgilerin içselleştirilerek kişilik özelliklerinin büyük ölçüde şekillendiği ve bu çok boyutlu gelişim sürecinin dönemin önemini açıkça ortaya koyduğu bir dönemdir (Şen, 2007). Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının öğrenildiği erken çocukluk döneminde, resimli çocuk kitaplarının önemi büyüktür. Nitekim çocuklar, kitaplar yoluyla toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarını içselleştirebilirler (Kocaman ve Erdol, 2023). Çocukların kitaplara ücretsiz olarak erişebildiği çocuk kütüphaneleri, çocukların okuma kültürünü kazanıp, akranlarıyla pekiştirebildiği, kütüphanedeki nitelikli kaynaklarla bilgiye erişebilme becerilerini kazanıp toplumsallaşabildikleri ve bölgenin yerel özelliklerini öğrenebildikleri alanlardır (Akkaya ve Odabaş, 2019; Cevher, 2015; Yılmaz ve Yılmaz, 2021). Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının çocuk edebiyatındaki yansımaları, geçmişten günümüze farklı boyutlarda ele alınmıştır. Araştırmacılar, bu konuyu kitapların içeriğinde yer alan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları (Güran Yiğitbaşı ve Sarıçam, 2020; Oğuz Rollas, 2017; Salman Erden, 2019; Qiu ve Yoke, 2024), ana ve yan karakterlerin cinsiyetleri (Şahin ve Özaydınlı, 2023), karakterlerdeki renk tercihleri (Davarcı ve Zengin, 2021), meslek temsilleri (Akıncı Çoşun ve Yılmaz, 2022; Dilek, 2014; Harper, 2023; Özen vd., 2022; Paynter, 2011), bulundukları mekânlar (Hareket ve Dündar, 2023; Kütük, 2024), kişilik ve fiziksel özellikler (Batmaz, 2021; Çelikoğlu ve Koyuncu Şahin, 2024) ile gerçekleştirdikleri eylemler ve üstlenilen görevler (Ata Doğan vd., 2018; Karaaslan vd., 2018; Şahin ve Özaydınlı, 2023) gibi başlıklar altında incelemişlerdir. Dumanlı ve Esen (2022) çalışmalarının sonunda, çocuk kitaplarının çocuklarının hayatını etkilemede görmezden gelinemeyecek düzeyde bir katkısının olduğu, çocukların toplumsal cinsiyet rolleri bağlamındaki yargılarını kuvvetlendirebileceğini ya da var olan olumsuz yargılarını değiştirebilmekte yardımcı olabileceği sonucuna ulaşmışlardır. Tüm bunlar düşünüldüğünde, çocukların nitelikli ve ücretsiz olarak kitaplara ulaşabileceği kurumlar olan kütüphanelerdeki resimli çocuk kitaplarının içeriğini oluşturan toplumsal cinsiyet yargılarının deşifre edilmesi, bu kütüphanelerden yararlanan ailelerin ve öğretmenlerin farkındalığının artırılmasına yardımcı olması ve resimli çocuk kitapları yazarlarının daha kapsayıcı ve nitelikli kitaplar yazmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu çalışma ile, Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesindeki resimli çocuk kitapları, toplumsal cinsiyet rolleri açısından ilk kez ele alınmakta ve bu durumun bölgede farkındalık oluşturabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında çalışmanın yürütüldüğü kütüphanenin Afyonkarahisar ilinde bulunan tek çocuk kütüphanesi olması ve kütüphanenin herhangi bir çalışmaya konu olmaması mevcut çalışmanın özgünlüğünü pekiştirmektedir. Kütüphaneye ulaşım koşulları göz önüne alındığında kütüphanenin il merkezinde bulunması ve kütüphanelerin günümüz şartlarında pahalılaşan nitelikli kitapları barındırmasından kaynaklı halk tarafından yoğun bir şekilde tercih edilmesi mevcut araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın amacı; Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesinde bulunan Çocuk Kütüphanesi içerisindeki 2020-2024 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesidir.

Araştırma kapsamında incelenen çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine yer verilme durumlarına göre aşağıdaki alt başlıkların cevapları aranacaktır:

1. Kullanılan renkler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarının kitaplarda dağılımı nasıldır?
2. Meslekler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarının kitaplarda dağılımı nasıldır?
3. Karakterlerin sıklıkla bulundukları mekânlar bakımından toplumsal cinsiyet unsurlarının kitaplarda dağılımı nasıldır?
4. Karakterler tarafından oynanan oyunlar ve oyuncaklar açısından toplumsal cinsiyet unsurlarının kitaplarda dağılımı nasıldır?
5. Karakterler tarafından katılım gösterilen sanatsal ve sportif faaliyetlerin toplumsal cinsiyet unsurları açısından kitaplarda dağılımı nasıldır?
6. Sergilenen mizaç özellikleri/ duygusal temelli davranışların toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesi nasıldır?
7. Gündelik işlerin toplumsal cinsiyete göre kitaplardaki dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Afyonkarahisar Ahmet Gedik Paşa İl Halk Kütüphanesindeki Çocuk Kütüphanesinde yer alan resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliği ve/veya eşitsizliği açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiş olan bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıdır. Örnek olay çalışması olarak da adlandırılan durum çalışması (Büyüköztürk vd., 2015), bir veya birden fazla olay, durum veya nesnenin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlanmaktadır (Tashakkori vd., 2020).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Afyonkarahisar Ahmet Gedik Paşa İl Halk Kütüphanesinde yer alan Çocuk Kütüphanesi bölümündeki son beş yıla ait elli altı resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. İncelenen toplam 406 kitaptan içeriklerinde toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine yönelik belirtiler bulunmayan ve tamamında nötr karakterler barındıran kitaplar çalışma kapsamı dışında tutulmuş, kalan elli altı kitap ise çalışma grubunda yer almıştır. Araştırmada belirlenen amaçlar doğrultusunda, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen bilgilerin derinlemesine incelenmesini sağlayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2015). Bunun yanında çalışmada, amaçsal örnekleme ile ilgili stratejilerden biri olan ölçüt örnekleme (kriter örnekleme) yöntemine yer verilmiştir (Patton, 2014). Ölçüt örnekleme de belli ölçütleri gerçekleştiren durumları belirlemek amacıyla kullanılan yöntemdir (Baltacı, 2018). Bu bakımdan çalışmada iki ölçüt göz önünde bulundurularak incelemeler yapılmıştır. Daha önce toplumsal cinsiyet açısından incelenmemiş

çocuk kütüphanesi olması ilk ölçüt olarak belirlenirken ikinci ölçüt olarak da bu kütüphanedeki son beş yıla ait olan kitapların ele alınmasına dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışma için literatür taraması sonucunda (Çelikoğlu ve Koyuncu Şahin, 2024; Hareket ve Dünder, 2023; Tunagür ve Kılıç, 2023) üç okul öncesi eğitim uzmanı görüşüne başvurularak, kitapları toplumsal cinsiyet eşitliği ve/veya eşitsizliği açısından incelemek için kontrol listesinin maddeleri oluşturulmuştur. Resimli çocuk kitapları incelenirken aşağıdaki maddelere dikkat edilmiştir.

- Karakterlerde kullanılan renkler açısından toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.
- Karakterlerin mesleklerinde toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.
- Karakterlerin sıklıkla bulundukları mekânlar bakımından toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.
- Karakterler tarafından oynanan oyunlar ve oyuncaklar açısından toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.
- Karakterler tarafından katılım gösterilen sanatsal ve sportif faaliyetlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.
- Karakterler tarafından sergilenen mizaç özellikleri/ duygusal temelli davranışların toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.
- Gündelik işlerin toplumsal cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini bulunduran unsurlara yer verilmiştir/verilmemiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmacılar Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesinin Çocuk Kütüphanesi bölümündeki tüm kitaplara ulaşabilmek, ulaşılan kitapları ayrıntılı olarak inceleyebilmek amacıyla iki farklı tarihte ayrı ayrı kütüphaneye gitmişlerdir. Kütüphanenin çocuk kütüphanesi bölümündeki 2020-2024 basım yılında yayımlanan toplam 406 kitap iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. İncelenen bu kitapların içerisinde; nötr karakterlere sahip olan kitaplar, sözsüz kitaplar, savaş içerikleri ve yakın tarihi toplumsal olayları içeren kitaplar, yaş grubu 3-6 yaş dışında olan kitaplar ve biyografi, gezi, tarih, dini bilgiler, dil öğretimi, deney, gözlem ve etkinlik kitabı türünde olan kitaplar, fikir birliğiyle çıkarılmıştır. Geriye kalan 92 kitap iki araştırmacı tarafından toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği kontrol listesine göre tekrar ayrı ayrı incelenmiş ve içeriğinde toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bakımından herhangi bir içerik olmayan 36 kitap araştırmacıların ortak kararıyla çalışma grubundan çıkarılmıştır. Bu kitapların künyesi Ek 1’de verilmiştir.

Tüm bu incelemelerin sonucunda, geriye kalan toplam 56 kitap nihai olarak çalışma grubunu oluşturmuş ve bu kitapların künyeleri Ek 2’de belirtilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan 56 kitap iki araştırmacı tarafından ayrı olarak ve tek tek kontrol listesindeki maddeleri kapsayacak şekilde incelenmiş ve kontrol listeleri doldurulmuştur. Ardından doldurulan kontrol

listeleri iki araştırmacı tarafından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmanın ardından fikir birliğine varılarak kontrol listelerinin son hali oluşturulmuştur.

Veri Analizi

Bu araştırmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden olan betimsel analiz yoluyla yorumlanmıştır. Var olan durumun olabildiğince dikkatli bir şekilde incelenmesi betimsel analiz olarak açıklanır (Büyüköztürk, 2015).

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın inanırılık ve güvenirliliğini artırmak için, araştırmacı üçgenleme yöntemi ve uzman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı üçgenleme yöntemi, üçgenleme yöntemlerinden verilerin toplanması, analiz edilmesi ve verilerin yorumlanması sürecinde iki araştırmacının birlikte çalışmasıdır. Uzman incelemesi yöntemi ise, araştırmanın veri toplama aşamasından çalışmanın sonlanmasına kadar olan tüm süreçlerde toplumsal cinsiyet alanı uzmanının eleştirel bakış açısına başvurulmasıdır (Başkale, 2016).

Araştırmada kullanılacak olan kontrol listesinin maddeleri oluşturulurken literatür taranmış ve üç uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırma için çalışma grubunu oluşturan resimli çocuk kitapları iki uzman tarafından en az dörder kez okunmuş ve kontrol listesindeki maddeler bu okumalar sonucunda dikkatle doldurulmuştur. Araştırmanın güvenirliliğini artırmak için bulgular açıklanırken kitaplarda yer alan görsellere ve cinsiyet eşitliğini/eşitsizliğini içeren cümle örneklerine yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamında kullanılan kontrol listesi, kitapların içeriği ve görselleri üzerinde kullanılan renkler, meslekler, mekanlar, oyun ve oyuncaklar, sanatsal ve sportif faaliyetler, mizaç ve duygusal özellikler, gündelik işler olmak üzere yedi alt başlık üzerinden cinsiyet eşitliği veya eşitsizliği açısından değerlendirilmiştir. İncelenen 56 kitapta yer alan karakterler, görseller ve metinler dikkate alınarak bu unsurlar sayılmış ve her bir kitap için kontrol listeleri doldurulmuştur. Tablolar doldurulurken kontrol listesinde bulunan maddelerin toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği içermesi ve içermemesi, kontrol listesinde bulunan maddelere uygun bir görsel, metin ya da karakterin hiç bulunmamasına göre toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı ve toplumsal cinsiyet eşitliğine/eşitsizliğine dair herhangi bir bulgu içermeyen kitap sayısı belirtilmiştir.

Karakterler tarafından kullanılan renklerin toplumsal cinsiyet rollerine yer verilmesi açısından değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1*Kullanılan renkler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesine dair sayısal bulgular*

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Kullanılan renkler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesi	30	24	2

Toplamda 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 1'e ulaşılmıştır. Davarcı ve Zengin (2021) çalışmalarında, erkeklerde mavi ve gri renklerin kadınlarda ise pembe, mor ve kırmızı renklerin kullanım sıklığının fazla olduğunu belirtirken; Batmaz (2021) ise çalışmada, erkeklerde mavi ve gri, kadınlarda ise pembe ve turuncu rengin sık kullanıldığını ve bu durumun kültürel değerlerle ilişkili olabileceğini ifade etmiştir. Mevcut çalışmada ise yukarıda örnekleri verilen çalışmalara istinaden geleneksel cinsiyet kalıp renkleri olarak kız çocukları için pembe, mor, kırmızı ve tonları, erkek çocukları için ise mavi, gri ve tonları kabul edilmiştir. Mevcut araştırma da geleneksel cinsiyet renk kalıplarına uygun olmayan renklerin karşı cins karakterlerde kullanıldığı durumlar cinsiyet eşitliği örneği olarak kabul edilmiştir. Tablo 1'de belirtilen 30 kitabın kahramanlarının kıyafetlerinde bu şekilde renk kullanımı sayısının geleneksel cinsiyet kalıp renklerinin kullanımına göre daha fazla ya da eşit olduğundan cinsiyet eşitliğini destekler niteliktedir. Tablo 1'te belirtilen 24 kitapta ise geleneksel renk kalıplarına uygun renk kullanımına yer verildiğinden bu kitaplar cinsiyet eşitsizliği örneği olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 1.*Kavanozda bir yıldız*

Şekil 1 incelendiğinde, pembe renkli dinozor kostümlü erkek çocuk, pembe yelek giyen kovboy adam, pembe renkli tilki çocuk, pembe renkli bankta oturan köpek balığı çocuk yer aldığı görülmektedir. Genellikle pembe renk toplumsal cinsiyet kalıplarında kadınlara/kız

çocuklarına atfedildiği ancak ilgili görselde çoğunlukla erkek karakterlerde bu renge yer verildiğinden bu görsel toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir örnek teşkil etmektedir.

Bunun dışında, Bu Sınıfta Herkes Var adlı kitapta da öğretmen renklerle ilgili cinsiyet eşitliğine değinmiştir. Kitapta resim yapmanın bir sanat olduğunu vurgulayan Ezgi Öğretmen: “Pembesi- mavisi renklerin cinsiyeti yokmuş...” cümlesiyle bu görüşünü desteklemiştir.

Şekil 2.

Ben bir kitapsavarım

Şekil 3.

Annem bir süper kahraman

Diğer yandan, Şekil 2’de yer verilen kitabın tüm karakterleri gölge, siyah beyaz ve kolaj şeklinde gösterildiği, Şekil 3’teki kitapta ise sadece bir anne ve kız karakter bulunduğu ve karşı cinsiyeti temsil eden bir figür olmadığı için bu 2 kitabın renklere yer verilme durumu incelenememiştir. Bu bakımdan Tablo 1’te yer alan bu 2 kitap cinsiyet eşitliği/eşitsizliği içermeyen kategoride sınıflandırılmıştır.

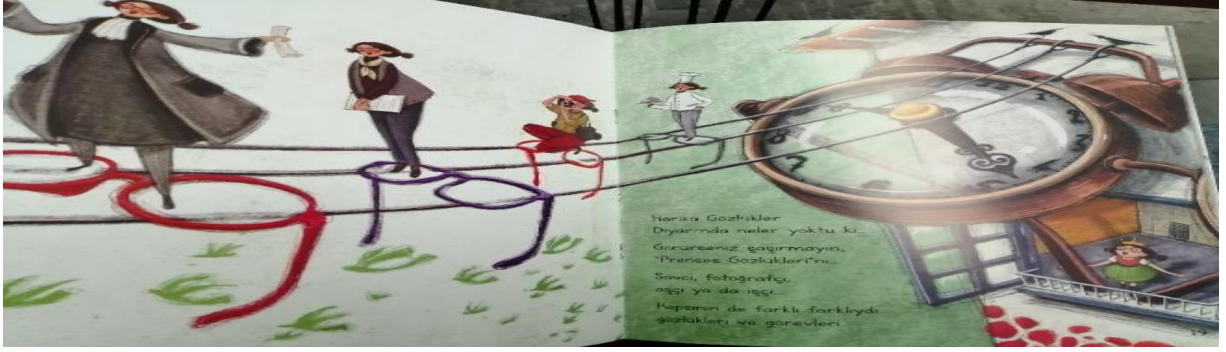
Karakterlerin mesleklerinin toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Meslekler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesine dair bulgular

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Meslekler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesi	17	8	31
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Meslekler açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesi	17	8	31

Toplamda 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 2’ye ulaşılmıştır. Kitapların içerikleri, kadınların meslek sahibi olup olmaması, erkeklerin meslek sahibi olup olmaması, kitapta meslek sahibi olan kadınların sayısının erkeklerden fazla ya da erkeklere eşit olması, kız çocuklarına atfedilen meslekler, erkek çocuklarına atfedilen meslekler ve bunların geleneksel kalıp yargılarına uygun olup olmamasına göre incelenmiştir (Derdiyok, 2024; Tunagür ve Kılıç, 2023). İnceleme sonucunda 17 kitapta meslekler açısından cinsiyet eşitliği içeren içeriklere yer verilirken 8 kitapta meslekler açısından cinsiyet eşitsizliği içeren içerikler bulunmaktadır. Cinsiyet eşitliği içerdiği kabul edilen 17 kitapta; 25 farklı kadın karakterin, 3 farklı kız çocuğunun, 12 farklı erkek karakterin ve 1 erkek çocuğunun meslek sahibi olarak hikayelerde bahsedildiği görülmüştür. Bununla birlikte kadınlar için, öğretmen, kırtasiyeci, müdür, astronot, müze görevlisi, müzisyen, doktor, esnaf, savcı, işçi, iş insanı gibi birçok meslek grubu verilmiştir. “Kıvırcık Kate” isimli kitapta ana kahraman bir kız çocuğudur ve bilim insanından kaşife, doktordan ressama, dublörden astronota hikayede geçen diğer tüm meslekleri kendisi deneyimlemektedir. “Gürültücü Bebek” isimli hikayede sadece kadın karakterler meslek sahibi olarak verilmiş ve bu meslekler hayvan bakıcısı, çiftçi ve profesördür. Cinsiyet eşitsizliği içerdiği kabul edilen 8 kitapta ise; 3 farklı kadın, 1 erkek çocuk, 16 erkek meslek sahibi olarak bulunurken kız çocuklarının meslek sahibi olmadığı görülmüştür. Tablo 2’de verilen 31 kitapta ise meslek vurgusunun bulunmadığı şeklinde değerlendirilmiştir.

Şekil 4.*Harika gözlükler diyarı***Şekil 5.***Karasinek Mars yolcusu*

Şekil 4 ve Şekil 5 incelendiğinde, toplumsal cinsiyet eşitliğine sahip kitapları temsil eden görsellerde savcı, fotoğrafçı, aşçı, astronot meslekleri kadınlara atfedilerek cinsiyet eşitliği içeren mesleklere yer verilmiştir.

Karakterlerin sıklıkla bulundukları mekânlar bakımından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesi açısından değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Karakterlerin sıklıkla bulundukları mekânlar bakımından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesine dair bulgular

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Karakterlerin sıklıkla bulundukları mekânlar bakımından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesi	34	5	17

Toplamda 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 3'e ulaşılmıştır. Kitaplarda karakterlerin sıklıkla bulundukları mekanların cinsiyete göre dağılımında yetişkinlerin ve çocukların sayıları dikkate alınmıştır. Alanyazın tarandığında, geleneksel kalıplarda mekan olarak kadınların ev içinde bulunduğu görülmüştür (Adam ve Harper, 2023; Dumanlı ve Esen, 2022; Oğuz Rollas, 2017). Buna göre her iki cinsiyetten karakterin evin içinde veya dış mekanda bulunmasının sayısı, kadınlarda daha çok veya kadın erkek eşit ise cinsiyet eşitliği olarak, her iki cinsiyetten karakterin evin içinde veya dış mekanda aynı anda bulunmasının sayısı erkeklerde daha çok ya da erkeklerin dış mekanlarda bulunmasının sayısı kadınların dış mekanlarda bulunma sayısından daha çok ise cinsiyet eşitsizliği olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra her iki cinsiyette sadece evin içinde ya da hikaye sadece tek bir mekanda geçiyor ise cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine göre mekan içermeyen kabul edilmiştir. Buna göre karakterlerin sıklıkla bulundukları mekanlar cinsiyet eşitliğini içeren olarak 34, cinsiyet eşitsizliği içeren olarak 5, cinsiyet eşitliği/eşitsizliği içermeyen olarak ise 17 kitap bulunmuştur.

Şekil 6.

Dinozor arayan çocuklar

Şekil 7.

Aklımda bir şey var

Şekil 6 ve Şekil 7 incelendiğinde, dış mekanda bulunan farklı cinsiyetlere sahip yetişkin ve çocuklar görülmektedir. Şekil 6’da yer alan müzede görev yapan kadın, erkek ve kız çocuk, kadın karakter, kafede görev yapan kadın ve erkek garson, anne ve baba birlikte bir aile bulunmakta, Şekil 7’ de ise iki kız ve bir erkek çocuk karakter lunaparkta bir arada yer almaktadır. Bu bakımdan örnek olarak verilen görseller, karakterlerin sıklıkla bulundukları mekanlar açısından toplumsal cinsiyet eşitliğine sahiptir.

Karakterler tarafından oynanan oyunlar ve oyuncakların toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Karakterler tarafından oynanan oyunlar ve oyuncaklar açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesine dair bulgular

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Karakterler tarafından oynanan oyunlar ve oyuncaklar açısından toplumsal cinsiyet unsurlarına yer verilmesi	15	9	32

Toplamda 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 4’e ulaşılmıştır. Kitaplar içerisinde bulunan oyuncaklar, çocukların akranlarıyla veya yetişkinlerle oynadığı oyunlar, geleneksel cinsiyet kalıplarına uygunluğuna göre incelenmiş olup (Hakkoymaz ve Tanju Aslışen, 2022), toplam 15 kitapta geleneksel kalıp yargılara uymayan oyun, oyuncaklara yer verilme durumu, toplam 9 kitapta geleneksel kalıp yargılara uygun oyun, oyuncaklara yer

verilme durumu görülmüştür. Cinsiyet eşitliği içerdiği kabul edilen 15 kitapta; misket oyunu, top oyunu, uçurtma uçurmak, zıplamak, kaymak, yakalamaca gibi oyunların kız ve erkek çocuklarının beraber oynadığı, kitaplardaki kız ve erkek çocuklarının oyuncak tercihlerinin ise gitar, çaydanlık, peluş ayı, bloklar, eşleme kartları, boyalar gibi oyuncaklar olarak gösterildiği görülmüştür. Cinsiyet eşitliği içerdiği kabul edilen 15 kitapta bir baba çocuklarıyla ip atlarken 19 kız çocuğu ve 16 erkek çocuğunun oyun oynadığı görülmüştür. Kadın karakterlerden ise oyun oynayan yoktur. Cinsiyet eşitsizliği içerdiği kabul edilen 9 kitapta ise; 2 kız çocuğu ve 8 erkek çocuğunun oyun ve oyuncaklarla ilişkisi olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının peluş ve bebekler ile, erkek çocuklarının ise tamir oyuncakları, savaş oyunları, tren, araba, kılıç ile oynadıkları görülmüştür. Toplam 32 kitapta ise bu kapsamı içeren oyun ve oyuncaklara yer verilmediği görülmüştür.

Şekil 8. Babaannemden geriye

Şekil 9. Kıvırcık Kate

Şekil 8 incelendiğinde, ana karakterin odasında yer alan top, kitap, boya kalem, peluş ayı, tavşan ve balık şeklinde oyuncaklara yer verilmiştir. Buna ek olarak Şekil 9’ da ise kız ve erkek çocuğunun birlikte top/futbol oynadığına yönelik görsel sunulmuştur. İlgili görsellerde bu oyun/oyuncaklara yer verilmesi geleneksel kalıplarda erkeklere atfedilmektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, görsellerde yer alan oyun/oyuncakların kız ve erkek çocuklarınca tercih edilmesi toplumsal cinsiyet eşitliği olarak kabul edilmektedir.

Şekil 10.

Mateo seçmeyi öğreniyor

Şekil 10 incelendiğinde, Mateo adlı karakterin el arabasına seçtiği oyuncakları koyarken aile üyelerinin onu bu konuda yönlendirdiği görülmektedir. Benzer şekilde kitapta annesinin Mateo'ya söylediği “Erkekler tamirat sever!” cümlesi bu örneği destekler niteliktedir. Bu bakımdan ilgili görsel sadece erkeklere ait oyuncaklara yer vermesinden dolayı toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içermektedir.

Karakterler tarafından katılım gösterilen sanatsal ve sportif faaliyetlerin toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Karakterler tarafından katılım gösterilen sanatsal ve sportif faaliyetlerin toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesine dair bulgular

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Karakterler tarafından katılım gösterilen sanatsal ve sportif faaliyetlerin toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesi	12	1	43

Toplamda 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 5’e ulaşılmıştır. Kitaplar içerisinde bulunan çocukların akranlarıyla veya yetişkinlerle sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımları incelenmiştir. Kız ve erkek karakterlerin birlikte yahut kızların daha fazla sanatsal ve sportif faaliyetlerde bulunduğu 12 kitap cinsiyet eşitliği içeren, sanatsal ve sportif faaliyetlere sadece erkek çocuklarının katılım gösterdiği 1 kitap ise cinsiyet eşitsizliği içeren kitap olarak kabul edilmiştir (Şahin ve Özaydınlı, 2023; Şeren vd., 2022). Cinsiyet eşitliği içerdiği kabul edilen 12 kitapta; sanatsal faaliyetler drama ve dans ve bale gösterileri, şiir okuma, enstrüman çalma, origami yapma sportif faaliyetler ise yüzme, futbol maçı, tenis olarak bulunmaktadır. 2 kadın, 2 erkek, 10 kız çocuğu ve 9 erkek çocuğu sanatsal ve sportif faaliyetleri yapan karakterler olarak görülmektedir. Bu kitaplarda sanatsal ve sportif faaliyetleri kız ve erkek çocukları birlikte yapmaktadırlar. “Büyüdüğüm Zaman” kitabında erkek ve kız çocuğu birlikte bale yapmaktadır. Cinsiyet eşitsizliği içerdiği kabul edilen “Can ve Badem İz Peşinde” kitabında ise kız çocuğunun sadece dans ettiği görselde görünürken, ana karakter olan erkek çocuğu ise tiyatro kulübünde ve basket takımındadır. Toplam 43 kitapta ise sanatsal ve sportif faaliyetlere yer verilmemiştir.

Şekil 11. Can ve Badem iz peşinde

Şekil 12. Sen Halledersin

Şekil 11 incelendiğinde, basketbol takımında sadece erkek karakterlerin bir arada olduğu görsele yer verilmiştir. Kitapta sadece erkeklerin katıldığı bir basketbol takımı bulunmaktadır. Dolayısıyla ilgili görsel sanatsal ve sportif faaliyete katılım yönünden toplumsal cinsiyet eşitsizliğine örnek oluşturmaktadır. Şekil 12 incelendiğinde ise yüzme ve futbol oynama gibi iki farklı sportif faaliyette hem kız hem erkek çocuğun birlikte olduğu görülmektedir. Bu durum kitabı toplumsal cinsiyet eşitliği yönünden destekler nitelikte sayılmıştır.

Karakter tarafından sergilenen mizaç özellikleri/ duygusal temelli davranışların toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Sergilenen mizaç özellikleri/ duygusal temelli davranışların toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesine dair bulgular

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Sergilenen mizaç özellikleri/ duygusal temelli davranışların toplumsal cinsiyet unsurları açısından değerlendirilmesi	9	6	41

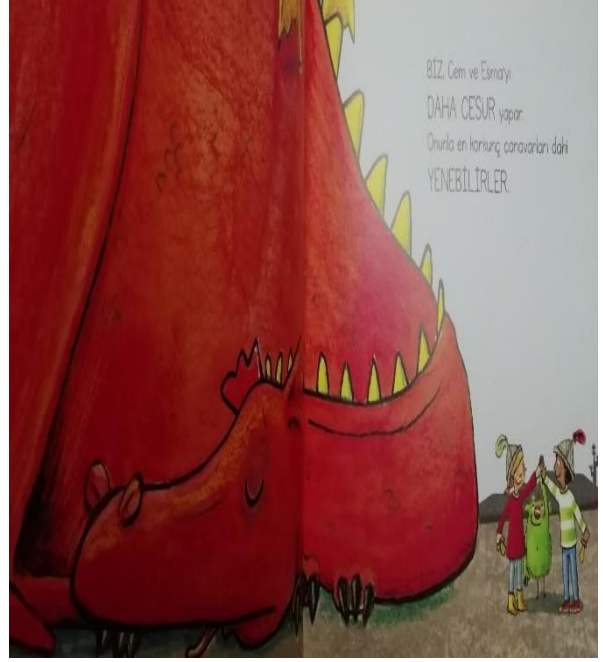
Toplamda 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 6'ya ulaşılmıştır. Kitaplar içerisinde bulunan çocuk veya yetişkinlere ait mizaç özellikleri veya duygusal temelli davranışlar cinsiyet kalıp yargılarını içermesi açısından incelendiğinde (Saygan ve Uludağlı, 2021; Tunagür ve Kılıç, 2023) 9 kitapta cinsiyet kalıp yargılarını içeren ifadeler rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra 6 kitap cinsiyet kalıp yargılarını içermekte iken 41 kitapta ise çocuk veya yetişkinlere dair cinsiyet kalıp yargılarını içeren/içermeyen içerik bulunmamaktadır. Cinsiyet eşitliği içerdiği kabul edilen 9 kitapta; cesaret, güçlü olmak, üzülme, korkmak, engelleri aşmak mizaç ve duygusal temelli davranışlar olarak aktarılmaktadır. 1 kadın, 7 kız çocuğu, 2 erkek ve 4 erkek çocuğunda bu özellikler

görülmektedir. “Babam Yerde Durmuyor” kitabında sevecenlik ve naziklik babaya atfedilmiş, “Korkmayı Bıraktığım Gün” kitabında ise korku bir erkek çocuğunun özelliği olarak verilmiştir. Cinsiyet eşitsizliği içerdiği kabul edilen 6 kitapta ise, gözleri dolan duygusal anne, eğlenceli erkek, özenen ve sevgi veren anne, korkan kız çocuğu, empatik kız çocuğu ifadeleri bulunmakta olup bu ifadeler cinsiyet eşitsizliği barındıran ifadeler olarak kabul edilmiştir.

Şekil 13. Hikaye hırsızı

Şekil 14. Bir küçük biz

Şekil 13 incelendiğinde, korkusuzluk hissi ve cesaret duygusu ana karakter Lulu'ya atfedildiğinden ilgili görsel sergilenen duygusal özellik bakımından toplumsal cinsiyet eşitliği içermiştir. Şekil 14 incelendiğinde ise cesur olmak erkek ve kız çocuk tarafından paylaşılan bir mizaç özelliği olarak verilmiştir. Kitapta hem erkek hem de kız çocuk maceralara birlikte atılır, engelleri birlikte çözerler ve kitapta bunları beraber yapabileceklerine dair vurgular yer almıştır.

Şekil 15. Kırmızı çikolata kutusu

Diğer yandan Şekil 15 incelendiğinde, hediye olarak gelen çikolata kutusunu açmamalarına sebep olarak sivilce ve kilo ile mücadele etmelerini göstermişlerdir. Bu mizaç özelliklerini sergileyen karakterlerin kadın olması dolayısıyla ilgili görsel, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine örnek olarak verilmiştir.

Akıllı Sözler Kurulu Büyük Başkanı kitabında “Canım annem, büyükleri şaşırtan sözlerimi yazmış defterine. Tek tek, özenle, sevgiyle...” cümlesi özenli olmak, sevgi barındırmak vurgusunun anneye atfedildiğinden geleneksel kalıplara vurgu yapılmıştır.

Karakterlerin gündelik işlerinin toplumsal cinsiyete göre dağılımının değerlendirilmesine dair bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Gündelik işlerin toplumsal cinsiyete göre dağılımının değerlendirilmesine dair bulgular

	Toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içeren kitap sayısı	Toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliğine dair içerik bulunmayan kitap sayısı
Gündelik işlerin toplumsal cinsiyete göre dağılımının değerlendirilmesi	18	10	28

Son olarak 56 kitabın görsel ve metin içerikleri incelenmiş ve Tablo 7’ye ulaşılmıştır. Kitaplarda ev içi veya dışında çocuk bakmak, alışverişe gitmek, evi temizlemek, tamirat yapmak, sofrayı hazırlamak, çocuklara banyo yaptırmak gibi gündelik işler görülmektedir. Gündelik işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, 18 kitabın içeriğinde gündelik işlerin kadın ya da erkek karakterlerdeki eşit dağılımına rastlanmıştır. Diğer yandan gündelik işlerin kadın ya da erkek karakter olarak eşit dağılım göstermediği veya kadınlara yüklenen toplumsal kalıp yargılarını (Derdiyok, 2024; Şahin vd. 2022) içeren işlerin 10 kitabın içeriğinde yer aldığı tabloda belirtilmiştir. Cinsiyet eşitliği içerdiği kabul edilen 18 kitapta; 5 kız çocuğu, 2 erkek çocuğu, 13 kadın ve 16 erkeğin bu görevleri beraber yahut ayrı yaptıkları, her cinsiyetin bahsi geçen işlerin hepsinden yaptığı görülmektedir. Cinsiyet eşitsizliği içerdiği kabul edilen 8 kitapta ise tüm gündelik işleri kadın hatta anne figürü olarak yerleştirilmiş 10 kadın figürünün yaptığı bu sırada hikayelerde var olan erkeklerin oturur, dinlenir durumda oldukları görülmektedir. Bunların dışında kalan 28 kitapta ise gündelik işlerin dağılımına ilişkin bir içerik bulunmamıştır.

Şekil 16. Büyüdüğüm zaman**Şekil 17.** Annemin aklı bende kaldı

Şekil 16 incelendiğinde, kadın ve erkek karakterin mutfakta iş bölümü yaptığı görülmektedir. İlgili görselde baba bulaşıkları yıkarken anne bulaşıkları kurulamaktadır. Bu bakımdan görsel, gündelik işlerin dağılımına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliğine örnek teşkil etmektedir. Şekil 17 incelendiğinde ise anne iş yerinde toplantıya giderken babanın evde çocuğuyla ilgilenip yemek pişirdiği görülmektedir. Benzer şekilde, Babalar Çılgınlık Yapar kitabında ise “Üstelik pek bir becerikli. Kahvaltılar hazırlar, nefis yemekler yapar.” cümlesi babanın evde yaptığı işlerden bazıları olarak belirtilmiştir. Bu iki kitaptaki gündelik işler, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla uyuşmadığı için cinsiyet eşitliği olarak sayılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi'nde yer alan Çocuk Kütüphanesindeki resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelendiği mevcut araştırmada, 2020-2024 yılları arasında yayımlanan 56 resimli çocuk kitabı, toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında çeşitli kriterlere göre analiz edilmiştir. Bu kriterler; kullanılan renkler, meslekler, mekânlar, oyunlar ve oyuncaklar, sanatsal ve sportif faaliyetler, mizaç özellikleri ve gündelik işlerin dağılımı olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamında belirlenen kriterler doğrultusunda, kitaplardaki görsel ve metinler toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmiştir. İncelenen resimli çocuk kitaplarının genelinde geleneksel kalıpların dışına çıkıldığı söylenebilir. İncelenen kitapların görsellerinde pembe, kırmızı, mor gibi geleneksel olarak kız çocuklarına atfedilen renklerin (Batmaz, 2021; Davarcı ve Zengin, 2021) erkek karakterlerde de kullanılması, bazı kitaplarda baba figürünün ev içinde olup çocuk bakımını üstlenirken anne figürünün geleneksel kalıpların (Derdıyok, 2024; Dumanlı ve Esen, 2022; Şahin vd., 2022; Tunagür ve Kılıç, 2023) dışında olarak meslek sahibi olması, oyun veya oyuncak seçiminde genellikle erkeklere atfedilen (Hakkoymaz ve Tanju Aslışen, 2022) top ve topla oynanan oyunların kızlar tarafından da oynanması toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında olumlu örnekler olarak yorumlanabilir. TRT Çocuk Dergisinin toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumsal cinsiyet rollerinin çocuklara, geleceğe yönelik olarak verebileceği mesajlar açısından incelendiği çalışmanın sonucunda, dergilerin genelinde toplumsal kalıp yargılarını içerdiği sonucuna varılmıştır (Güran Yiğitbaşı ve Sarıçam, 2020). Oğuz Rollas (2017) çalışmasında, toplumsal cinsiyetin inşasını resimli çocuk kitaplarında araştırmış, üç farklı seriden kitaplar seçerek

çalışmasını yapmış ve kadının anne olmak, temizlik yapan kişi olmak, evin içinde bulunan kişi olmak gibi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını destekler şekilde kitaplarda ifade edildiği sonucuna ulaşmıştır. Resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının çocukların bilişsel, dilsel ve davranışsal gelişimleri üzerindeki etkilerini inceleyen Qiu ve Yoke (2024), çocuk edebiyatında geleneksel cinsiyet rollerinin hala yaygın olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarında erkek karakterler güçlü, maceracı ve lider olarak, kadın karakterler ise pasif, besleyici ve bağımlı olarak tasvir edilmektedir. Aynı zamanda bu kalıpların çocukların bilişsel gelişimini, dil edinimini ve sosyal etkileşimlerini etkileyerek cinsiyet eşitsizliğini pekiştirebileceğini düşünmektedirler. Bu çalışmaya paralel olarak Salman Erden'in (2019) incelediği 27 adet resimli çocuk kitabında da toplumsal cinsiyet kalıp yargıları bulunmaktadır. Bu çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, mevcut araştırmanın sonucunda, il halk kütüphanesinde bulunan çocuk kütüphanesi bölümü kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından eşitlik içeren kitapları çoğunlukla barındırmış olması, kütüphanedeki kitapların bu açıdan nitelikli olduğunu gösterebilir.

Mevcut araştırmadaki kitaplarda kullanılan renklerin cinsiyete göre dağılımları incelenmiş ve nötr renklerin tercih edilmesi veya geleneksel renk kalıplarının dışına çıkan renk kullanımlarının sayısı da dikkate alındığında, kitapların genelinde cinsiyet eşitliği vurgusu yapılmıştır. Yener (2020) çalışmasında, okul öncesi döneme ait yazılan, birden fazla ödül alan dokuz adet resimli hikaye kitabını incelemiş ve bu kitaplarda toplumsal cinsiyete göre renkler arasında belirgin bir farka rastlanılmadığını, pastel tonların yanı sıra kız ve erkek karakterlerin yeşil, kırmızı ve mavi rengi kullandıklarını belirtmiştir. Benzer bir araştırmada yer verilen kitapların içeriğinde, karakterlerin kıyafetlerinde kullanılan renklerin çevre ve olay örgüsüne göre değişiklik göstererek yeşil, mavi, kahverengi ve sarı tonlarının ağırlıklı olduğu, kullanılan renklerde cinsiyet temelli bir ayırım bulunmadığı belirtilmiştir (Filipović, 2018). Kaynak ve Aktaş'ın (2017) çalışmalarında ise okul öncesi hikaye ve masal kitaplarında bulunan kadın karakterlerin kıyafetlerinde kullanılan renklerde genellikle mavi, kırmızı, yeşil, mor renk tonlarının bulunduğu ve pembe rengin diğer renklere oranla daha az kullanıldığına değinilmiştir. Bunun aksine Davarcı ve Zengin'in (2021) çalışmalarında, incelenen görsellerde kadın ve erkek karakterlerde en çok tercih edilen renklerin siyah ve beyaz olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak erkeklerin en fazla mavi tonları, gri, kahverengi, siyah ve beyaz renklerini; kadınların ise pembe, mor, kırmızı ve turuncu renklerini daha sık tercih ettiği tespit edilmiştir. Bu durum, karşıt cinsiyetler için renklerin geleneksel kalıplara uygun olarak belirlendiği algısını pekiştirmektedir. Yapılan araştırmalara ek olarak bu güncel çalışmada, incelenen kitaplardaki renk kullanımı konusunda toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde olumlu eğilimler gözlemlendiği söylenebilir.

Mevcut araştırma kapsamında, resimli çocuk kitaplarında yer alan mesleklerin cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde, 17 kitapta cinsiyet eşitliği gözlemlenirken, 8 kitapta geleneksel meslek kalıplarına uygun içerikler bulunmuş ve 31 kitapta meslek vurgusu yer almamıştır. Akıncı Coşgun ve Yılmaz'ın (2022) yaptığı çalışmada, STEM içerikli resimli çocuk kitaplarının cinsiyet rolleri açısından inceledikleri kitaplarda yer alan kadın karakterlerin genellikle inşaat mühendisi/inşaat ustası, itfaiye görevlisi ve yardımcı pilot meslekleriyle ilişkilendirildiği; erkek karakterlerin ise daha çok işçi/makinist, itfaiye görevlisi, temizlik

görevlisi, çiftçi, dalgıç/denizaltı mürettebatı, astronot, koleksiyoncu, pilot ve uçuş görevlisi/kabin ekibi meslekleriyle ilişkilendirildiği belirtilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, incelenen STEM içerikli hikaye kitaplarında erkek karakterlerin daha fazla çeşit ve sayıda meslekle ilişkilendirildiği görülmüştür. Benzer şekilde Birsen Ekim Özen'in eserlerinde yer alan içeriklerde de kadın karakterlerin dış rollerde daha aktif olup güvenlik görevlisi olarak çalıştığı, araba kullandığı ve aile kararlarında fikirlerinin değerli olduğu; erkek karakterlerin ise ev içi ortamlarda daha az sıklıkta tasvir edildiği görülmektedir (Yakar ve Gümüştepe, 2024). Buna karşın Özen vd., (2022) yaptığı çalışmada, kadın ve erkek karakterlere atfedilen mesleklerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yansıttığı belirtilmiştir. İncelenen kitaplarda esnaf, sekreter ve şoför mesleklerinin yer alması meslek dağılımı olarak toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının bulunduğunu örneklendirmektedir. 2010 yılında yayımlanan 51 ödüllü ve çok satan çocuk resimli kitabının incelendiği çalışmada ise mesleklerin geleneksel cinsiyet rollerine uygunluğu açısından anlamlı bir farklılık saptanmamasının yanı sıra erkek ana karakterlerin, meslek sahibi olma oranının kadın ana karakterlere göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Paynter, 2011). Adam ve Harper'in (2023) çocuk edebiyatında cinsiyet kalıpları çerçevesinde inceledikleri kitapların büyük çoğunluğunda da geleneksel cinsiyet kalıplarının baskın olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İnceledikleri "Harry The Dirty Dog" isimli kitapta 24'ten fazla erkeğin birçok meslek grubunda görünürken, 7 kadın karakterin sadece birinin ev dışında meslek sahibi olarak gösterildiği sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, Dilek (2014) yaptığı çalışmada, dört-altı yaş grubu çocuk kitaplarında yer alan kadın kahramanlara atfedilen mesleklerin değişimini incelemiştir. İncelenen kitapların çoğunluğunu kadın yazarların oluşturduğu, bu kadın yazarların ise kadın karakterlere "ev hanımı" (ev emekçisi), öğretmen, terzi, diş hekimliği yardımcılığı, lokantacı ve terzi mesleklerini atfetmesi dolayısıyla bu çalışma da toplumsal cinsiyet kalıplarını yansıttığını ifade etmektedir. Bir başka çalışmada da kadın karakterler daha çok geleneksel olarak terzilik gibi kadınlara atfedilen mesleklerde yer alırken erkek karakterler mühendislik ve makinelerle çalıştığı yönünde tasvir edilmiştir (Axell ve Boström, 2021). Bunlara paralel olarak 2000, 2005, 2010 ve 2015 yıllarında Amerika'da yayımlanan ve ödül kazanmış toplam 76 çocuk kitabında, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının devam edip etmediği incelenmiştir. Çalışmadaki kitaplarda yer alan erkek karakterlerin tamamında cinsiyet kalıplarına uygun mesleklere sahip olduğu, daha aktif, kurtarıcı ve maceracı rollerle tasvir edilirken kadın karakterlerin mesleksiz olarak nitelendirilmesinin yanında, genellikle besleyici ve bakım verici rolleri üstlendiği vurgulanmıştır (Cutler ve Buell, 2017). Bu noktada incelenen çocuk kitaplarında, meslek dağılımı açısından toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ilerleme kaydedildiğini, ancak kalıplaşmış meslek rollerinin tamamen ortadan kalkmadığını göstermektedir. Gelecekteki çocuk edebiyatı eserlerinde, kadın ve erkek karakterlerin daha geniş ve dengeli bir meslek yelpazesiyle sunulması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlenmesine katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Mevcut araştırmada, incelenen kitaplarda yer alan karakterlerin bulundukları mekânlar açısından 34 kitapta cinsiyet eşitliği vurgusu gözlenirken 5 kitapta cinsiyet eşitsizliği bulunmuş ve geriye kalan 17 kitapta ise eşitlik/eşitsizliğe dair bir içeriğe rastlanılmamıştır. Hareket ve Dündar'ın (2023) çalışmalarında da benzer durum gözlenmiş ve incelenen kitaplardaki karakterlerin yer aldıkları mekan dağılımında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sayıca fazla olduğu belirtilmiştir. Buna karşın Kütük'ün (2024) yaptığı çalışmada ise kadın karakterlerin sıklıkla ev

ve çevresinde bulunduğu, erkek karakterlere oranla daha az dış mekanda yer aldığı bulgusuna yer verilmiştir. Bu araştırmada incelenen çocuk kitaplarında mekânsal temsil açısından olumlu bir ilerleme kaydedildiği, ancak kadın karakterlerin dış mekânda daha görünür olması gerektiği belirtilebilir. Bu bakımdan gelecekte, çocuk kitaplarının mekân kullanımında daha eşitlikçi bir bakış açısıyla hazırlanması, toplumsal cinsiyet algılarının dönüşümüne katkı sağlayacağı söylenebilir.

Mevcut araştırmada çalışma grubundaki kitaplarda karakterlerin oynadıkları oyun ve oyuncaklar incelenmiş ve genel olarak kitaplarda oyun ve oyuncak vurgusuna rastlanmamakla birlikte cinsiyet eşitliğini barındıran ifade ve görseller toplam 15 kitapta bulunmuştur. Hakkıoymaz ve Tanju Aslışen (2022) çalışmalarında, kitaplarda yer alan oyuncak ve oyun kavramlarının büyük ölçüde toplumsal cinsiyet kalıplarını barındırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Tübitak kitaplarının toplumsal açıdan incelendiği çalışmada, erkeklerin kadınlara göre daha fazla oyun oynadığı sonucuna ulaşılmış; sek sek, iple atlama, salıncağa binme ve bebek oyunağıyla oynamada erkekler hiç gösterilmemiştir. Bunların aksine erkekler denge ve zeka gerektiren oyunları oynarken görsellerde gösterilmiştir. Aynı çalışmada erkek çocuklarının bilimle ilişkilendirilebilecek oyuncaklarla birlikte gösterilirken, kız çocuğu peluş oyuncak, ev, ip gibi oyuncaklarla birlikte görselde gösterilmiştir (Şahin ve Özdanlı, 2023). Buna benzer bir sonuca ulaşan diğer bir çalışmada da bloklar, yapı oyuncakları ve bulmacalar gibi oyuncakların daha çok erkek çocukları; kitaplar, bebekler, peluş hayvanlar, çizim malzemeleri gibi oyuncakların ise daha çok kız çocukları tarafından tercih edildiği belirtilmiştir (Eisen vd., 2021). Yapılan çeşitli araştırmalar oyun ve oyuncak temsillerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sürdüğünü göstermektedir. Erkek çocuklarının genellikle bilim ve denge gerektiren oyun ve oyuncaklarla, kız çocuklarının ise daha çok ev içi ve bakım temalı oyuncaklarla ilişkilendirilmesi, geleneksel cinsiyet rollerinin pekiştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, çocuk kitaplarında oyun ve oyuncakların daha eşitlikçi bir biçimde tasvir edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bakımdan daha kapsayıcı temsillerin çocukların ilgi ve becerilerini cinsiyet ayrımı olmaksızın geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Mevcut araştırmada toplam 56 kitabın 43 tanesinde karakterler tarafından sanatsal veya sportif faaliyetlere katılım göstermedikleri bulunmuştur. Bunun yanında karakterler açısından cinsiyet eşitliğini barındıran bir sonuçla toplam 12 kitapla cinsiyet eşitliği, 1 kitapla cinsiyet eşitsizliği karakterlerin sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımı açısından bulunmuştur. Şahin ve Özaydınlı (2023) çalışmalarında, kitapta bulunan kadın karakterlerin spor faaliyetlerine katılma oranını erkeklerle eşit oranda bulurken bu oran sanatsal faaliyetlerde erkeklerin lehine olarak bulunmuş, kitap görsellerinde erkekler kadınlara oranla daha çok sanatsal faaliyetlerle ilgilenir olarak gösterilmiştir. Okuyan Balık Elektronik kütüphanesinin incelendiği çalışmada araştırmacılar, eylemler kategorisinde ele aldıkları sanatsal faaliyetleri kadınların erkeklere göre daha çok yaptığını bulmuşlardır (Şeren vd., 2022). Bu çalışmalar doğrultusunda, elde edilen farklılıklar, çocuk kitaplarında sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik temsillerin daha dengeli ve eşitlikçi olması gerektiğini göstermektedir. Böylece çocukların, ilgi alanlarını cinsiyet rollerinden bağımsız şekilde keşfetmelerine olanak sağlanabilir.

Mevcut araştırma kapsamında mizaç özellikleri ve duygusal temelli davranışlar resimli çocuk kitaplarında incelenmiş ve kitapların çoğunluğunda bulguya rastlanmamakla beraber,

cinsiyet eşitliğine uygun örnekler daha fazla bulunmuştur. Batmaz (2021) çalışmasında, resimli çocuk kitaplarında karakterlerin cinsiyete göre kişilik özelliklerini incelemiş ve kadınları erkeklere göre daha yardımsever, özgüvenli, mutlu, kıskanç, düzenli, karamsar, yetenekli, araştırmacı ve komik; erkeklerin kadınlara göre ise daha çok çekingen, telaşlı, önyargılı, cesur ve hayalperest kurgulandıklarını belirtmiştir. Çelikoğlu ve Koyuncu Şahin (2024) TRT Çocuk Kitaplığını inceledikleri çalışmalarında, kitaplardaki karakterlerin kişilik özelliklerini olumlu kişilik özellikleri olarak nitelendirilebilecek olanların erkeklere atfedildiği sonucuna ulaşmışlardır. Resimli çocuk kitaplarını aile ve ebeveyn temelli inceleyen çalışmada ebeveynlerin rolleri, duygusal bakım, fiziksel bakım ve ekonomik bakım sağlayan olarak gruplanmış ve duygusal bakım sağlayan ebeveyn için anne rolündeki ebeveynlerin bu konuda daha çok görev aldığı, öpmek, koklamak, korumak, yardım etmek gibi özelliklerle betimlendiği sonucuna ulaşılmıştır (Şahin vd., 2022). Paynter (2011) çalışmasında ise erkek karakterlerin daha fazla korku sergilediği, ancak agresif veya iddialı davranışlar sergileyen hiçbir kadın ana karakterin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu noktada, çocuk kitaplarında mizaç ve duygusal temsillerin daha eşitlikçi bir bakış açısıyla ele alınmasının, çocukların cinsiyet rollerine dair daha geniş ve kapsayıcı bir anlayış geliştirmelerine katkı sağlayabileceği düşünülebilir.

Mevcut araştırma kapsamındaki kitapların toplam değerlerine bakıldığında gündelik işlerin cinsiyete göre dağılımında toplumsal cinsiyet rolleri açısından eşitlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuklarla görüşme olarak yapılan nitel bir çalışmada ise aile içi sorumluluk ve görevler olarak kadın ve erkeklere düşen görevlerin beş yaş grubu çocukların cevapları kapsamında toplumsal cinsiyet kalıplarına uygun görevler üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların cinsiyete göre kalıp yargılarının toplam 32 sinin 27'sinde olduğu, kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha çok kalıp yargısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ata Doğan vd., 2018). Okul öncesi dönemi kapsayan resimli çocuk kitaplarındaki baba figürünün varlığını inceleyen başka bir çalışmada, baba figürünün azlığı dikkat çekerken babaların eylemlerinin dağılımına bakılmış ve babaların gazete okuma ve çocuk bakımı eylemlerinin oranı yüksek çıkarken, ev temizliği, bakım işleri, sanat aktiviteye katılım ve kitap okuma oranları düşük çıkmıştır (Karaaslan vd., 2018). Şahin ve Özaydınlı'nın (2023) çalışmasında ise erkeklerin kitapların görsellerinde bulunan ev işleri ve çocuk bakımında en az oranda gösterilirken, ev işlerinde kadınların erkeklere oranla altı kat daha fazla görsellerde gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda, çocuk kitaplarında gündelik işlerin eşit bir şekilde temsil edilmesinin, çocukların cinsiyet rollerine dair daha dengeli algılar geliştirmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Öneriler

Sonuçlar doğrultusunda konu ile ilgili çalışan araştırmacılara ve sonuçlardan uzun vadede yararlanacak olan ebeveynler, öğretmenler, kütüphaneciler ve yazarlara sunulan önerilere aşağıda yer verilmektedir:

- Halk kütüphaneleri veya okul kütüphaneleri, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen kitaplara daha fazla yer verecek şekilde güncellenebilir.

- Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi'nin anaokulları ve ilkokullar tarafından daha çok ziyaret edilmesi önerilebilir. Okul öncesi eğitimde yer alan Türkçe Dil Etkinliği gibi etkinliklerin burada gerçekleştirilmesi sağlanabilir.
- Çocuk kitabı yazarları, illüstratörleri ve yayıncıları yerel ve ulusal kaynaklardan yararlanarak resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen görsel ve içeriklere daha fazla yer verebilir.
- Farklı kültürlerin cinsiyet kalıp yargılarının paylaşılması, kültür tanıtım günlerinin düzenlenmesi, kalıplaşmış ve gelenekselleşmiş toplumsal cinsiyet yargılarının kırılabilmesine yardımcı olabilir. Bu kültürel tanıtımların okullar tarafından üstlenilmesi hatta bu tanıtım günlerinin örnek sayılabilecek kütüphanelerde gerçekleştirilmesi, düzenleyici ve denetleyici çalışmaların yapılmasına olanak sağlayabilir.
- Gelecek çalışmalarda, farklı kütüphanelerdeki çocuk kitapları daha geniş bir örneklemle incelenebilir ve eğitici materyaller toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirilebilir.
- Ebeveynler, çocukları için seçtikleri kitaplarda toplumsal cinsiyet eşitliği temalarının yer almasına özen gösterebilir ve bu kitaplarla ilgili çocuklarıyla bilinçli tartışmalar yapabilir. Bunun için kütüphanelerin ebeveynlere farkındalık çalışmaları planlaması ve bu konuda hizmet sunması sağlanabilir.
- Öğretmenler, derslerinde ve etkinliklerinde eşitlikçi temaları öne çıkaran kitapları daha sık kullanabilir ve öğrencilerin bu konularla ilgili farkındalıklarını artırabilir. Kütüphanelerin bunun için de ebeveynlere farkındalık çalışmaları planlaması ve bu konuda hizmet sunması sağlanabilir.
- Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İl Halk Kütüphanesi gibi kurumlar, çocuklara yönelik okuma etkinlikleri ve atölye çalışmaları düzenleyerek toplumsal cinsiyet eşitliği temasını güçlendirebilir. Bu tür etkinliklerin tüm kütüphanelerde gerçekleştirilmesi için Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından yönergeler hazırlanabilir ve teşvik edici programlar oluşturulabilir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yerel ve ulusal farkındalık kampanyaları düzenlenerek, bu temaya sahip çocuk kitaplarının tanıtımı yapılabilir.
- Kitap seçiminde toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen kriterlerin belirlenmesi ve bu kriterlerin kütüphane ve yayıncılık politikalarına entegre edilmesi sağlanabilir.

İzin ve Katkı Bildirimleri

Etik Kurul İzni

Yazarlar makale için etik kurul onayı gerekmediğini beyan etmiştir.

Yazarlık Katkısı

Mine Koyuncu Şahin: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Analizi, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Kebire Saka: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Toplama, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Fatma Gamze Çeperli: Fikir/Kavram, Kavramsal Arka Plan, Metodoloji, Veri Toplama, Veri Analizi, Veri Görselleştirme, Yazım, Değerlendirme ve İnceleme

Kaynakça

- Adam, H., ve Harper, L. J. (2023). Gender equity in early childhood picture books: A cross-cultural study of frequently read picture books in early childhood classrooms in Australia and the United States. *The Australian educational researcher*, 50(2), 453-479.
- Akıncı-Coşgun, A. ve Yılmaz, T. P. (2022). STEM içerikli resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 139-148. <http://ihead.aksaray.edu.tr/tr/pub/ihead/article/1208261>
- Akkaya, M. A., ve Odabaş, H. (2019). Kütüphane deneyiminin beşiği olarak çocuk kütüphaneleri. *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler-Arşivler-Müzeler*, 82-125.
- Ata Doğan, S., Atış Akyol, N., ve Güney Karaman, N. (2018). Beş yaş çocuklarının cinsiyet kalıp yargı düzeyleri ve evdeki cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 53-65. <https://doi.org/10.30855/gjes.2018.04.03.004>
- Axell, C., & Boström, J. (2021). Technology in children's picture books as an agent for reinforcing or challenging traditional gender stereotypes. *International journal of technology and design education*, 31, 27-39.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Batmaz, Ö. (2021). Resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet eşitliğine bir bakış. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-18.
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513-531.
- Büyükköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş. ve Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınevi: Ankara.
- Cevher, N. (2015). *Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin çocukların okuma alışkanlığındaki rolü*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Cutler, L., & Buell, M. (2017). Gender stereotypes in children's picture books: A contemporary content analysis. In *Conference: Society for Research in Child Development*.

- Çelikoğlu, E., ve Koyuncu Şahin, M. (2024). TRT Çocuk E-Kitaplığı 3-5 yaş arası çocuklara yönelik elektronik kitaplar toplumsal cinsiyet eşitliğine ne kadar duyarlı?. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 14(3), 973-991.
- Davarcı, Y., ve Zengin, Z. S. (2021). Din dersi ders kitapları görsellerinde toplumsal cinsiyet üzerine bir analiz. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, (12), 283-300.
- Demir, R. (2022). Toplumsal cinsiyet bağlamında çözümlenen bir hikâye: “Şahmeran’ın bacakları”. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 191-214.
- Derdiyok, R. (2024). Resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği konusu üzerine bir inceleme. *Art-e Sanat Dergisi*, 17(33), 139-165. <https://doi.org/10.21602/sduarte.1462472>
- Dereobalı, N. (2015). Okul öncesi eğitim ve kitle iletişim araçları. *Okul öncesi eğitime giriş içinde*, 253-278.
- Dilek, A. (2014). 4-6 yaş çocuk öykülerindeki kadın kahramanların mesleksel analizi. *Journal of Qafqaz University*, 2(1), 94-102.
- Dumanlı, E. ve Esen, Y. (2022). Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet bağlamı: araştırma gündeminin değişkenleri. *Eğitim Bilim Toplum*, 20(79), 118-148.
- Eisen, S., Matthews, S. E., ve Jirout, J. (2021). Parents' and children's gendered beliefs about toys and screen media. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 74, 101276.
- Filipović, K. (2018). Gender representation in children's books: Case of an early childhood setting. *Journal of Research in Childhood Education*, 32(3), 310-325.
- Güran Yiğitbaşı, K. ve Sarıçam, S. (2020). Toplumsal cinsiyet rollerinin temsili ve medya: TRT çocuk dergisi örneği. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (35), 19-45. <https://doi.org/10.17829/turcom.677923>
- Hakkoymaz, S. ve Tanju Aslışen, E. H. (2022). Resimli çocuk kitaplarında yer verilen oyun ve oyuncaklara ilişkin bir inceleme: Gaziantep çocuk kütüphanesi örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2465-2486. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.887405>
- Hareket, D., ve Dünder, H. (2023). Çocuk hikâye kitaplarında toplumsal cinsiyet unsurları: Ayşegül Kitap Serisi örneği. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 1-30.
- Karaaslan, A., Bencik Kangal, S., ve Arslan, S. (2018). Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarında yer alan baba figürünün incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (CEDAR)*, 2(2), 18-31.
- Kaynak, D., ve Aktaş, E. (2017). Okul öncesi hikâye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri. *Ekev Akademi Dergisi*, (72), 67-86.
- Kocaman, E. A. ve Erdol, T. A. (2023). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(2), 68-91.
- Kütük, K.T. (2024). *Okul öncesi dönem öykü kitaplarında yer alan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının incelenmesi*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Oğuz Rollas, B. (2017). *0-6 yaş resimli çocuk hikaye kitaplarında toplumsal cinsiyet inşası* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yaşar Üniversitesi.
- Özen, M., Baysan, M. P., Koyunoğlu, E., ve Yükselen, A. (2022). 3-6 yaş resimli öykü kitaplarındaki kadın ve erkek karakterlerin mesleki açıdan incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (CEDAR)*, 5(2), 77-90.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. California: Sage publications.
- Paynter, K. C. (2011). Gender stereotypes and representation of female characters in children's picture books (Doctoral dissertation). Retrieved from <http://digitalcommons.liberty.edu/>

- Peter, R. ve Pathak, A. (2023). A study of gender stereotypes in gender inequality. *Journal of Women Empowerment and Studies*, 3(2), 17-22.
- Qiu, Z. Y., ve Yoke, S. K. (2024). The Impact of Gender Stereotypes in Children's Picture Books on Children: A Review. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 14(8), 2106–2118. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v14-i8/22208>
- Salman Erden, Y. T. (2019). *Resimli çocuk kitaplarındaki toplumsal cinsiyet olgusunun incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- Saygan, B. B. ve Uludağlı, N. P. (2021). Yaşam boyu toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(2), 354-382. <https://doi.org/10.18863/pgy.789615>
- Şahin, A. B., Çelik, B., Karadağ, M., Yeşilkır, N., vd. (2022). 3-6 yaş resimli çocuk kitaplarında aile ve ebeveyn temsilleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(4), 1557-1572. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1027055>
- Şahin, D., ve Özaydınlı, B. (2023). TÜBİTAK resimli çocuk kitaplarının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Journal of Uludağ University Faculty of Education*, 36(1), 255-285. <https://doi.org/10.19171/uefad.1171382>
- Şen, S. (2007). Okul öncesi dönem çocuklarının temel özellikleri ve gereksinimleri. *Okul öncesi eğitime giriş*, 71-123.
- Şeren, N., Aydoğmuş, M., ve Ateş, S. (2022). Resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri: Okuyan Balık Elektronik Kütüphanesi Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 2399-2440. <https://doi.org/10.29299/kefad.1119177>
- Tashakkori, A., Johnson, R. B. ve Teddlie, C. (2020). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*. California: Sage publications.
- Tunagür, M. ve Kılıç, B. H. (2023). Toplumsal cinsiyetin aktarım aracı olarak çocuk kitapları: Zeyno kitapları serisi örneği. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (11), 59-90. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1297490>
- Yakar, Y. M., ve Gümüştepe, S. (2024). Exploring Gender Dynamics in the Works of Birsan Ekim Özen: A Study of Children's Literature. *The Journal of International Educational Sciences*, 11(41), 35-48.
- Yener, T. (2020). *Okul öncesi hikâye kitaplarındaki toplumsal cinsiyet rollerinin kitabın metinsel içeriği ve kitabın resimleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Yılmaz, G., ve Yılmaz, B. (2021). Eskişehir il halk kütüphanesi dermesinde bulunan resimli çocuk kitaplarının fiziksel ve içerik özelliklerinin ödünç alınma üzerinde etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(3), 353-387.

EKLER

Ek1: Araştırma kapsamı dışında tutulan kitap listesi

Sayı	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Yayın Yılı	Yayınevi
1	Güzel Bir Yolculuk	B. Mosini- G.De Conno	2024	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
2	Kitapların En Güzeli	Amy Hest	2022	Meav Yayıncılık
3	Belki	Kobi Yamada	2020	Nar Yayınlar
4	Küçük Yıldız Tamircisi	Sam Hay – Xin Li	2023	Beyaz Balina
5	Kıpırdayan Bir Şey Gördüm Sanki	Alain Serres- Sylvia Bonanni	2021	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
6	Gerçek mi? Sahte mi?	Michel Piquemal- Thomas Baas	2024	Odtü Yayıncılık
7	Yakamoz Gecesi	Ayşegül Heper	2023	A Kitap
8	Bir Nefes Bin Dilek	Döndü İçöz	2022	Poti Kare
9	Minik Kuş	Murat Cihan	2021	Yumurcak Yayınları
10	Her Çocuk Özeldir	Özlem Türk	2021	Ekinoks
11	Endişeler Kükreyince	Alexandra Page-Stef Murphy	2023	Ketebe
12	Gırç Gırç Gece	Ömer İzgeç	2023	Parmak Çocuk
13	Kardan Adam ve Minik Elma Fidanı	Ömer Terzi	2024	44 Yayınları
14	Madeline Finn ile Terapi Köpeği	Lisa Papp	2023	Hep Kitap
15	Eko Kahraman	Bilge Buhan Musa	2024	Altın Kitaplar
16	Benim Adım Sıkıntı	Gaye G. Özdamar- Şeyda Ünal	2024	Nesin Yayınevi
17	Bitmeyen Kek	Fatih Yağcı	2023	Multibem Yayınları
18	Sadece Sor	Sonia Sotomayor	2023	Kelime Yayınları
19	Anaokulunu Keşfediyorum	Agnes Besson	2023	Almidilli

20	Öpücük Ne Renktir	Rocio Bonilla	2023	Günışığı Kitaplığı
21	Karlar İçinde	Linde Faas	2024	Hep Kitap
22	Kütüphane Keşfi	Gabby Dawnay	2023	Erdem Çocuk
23	Dave'in Kayası	Frann Preston-Gannon	2022	Poti Kare
24	Yıldızlar Nereye Gitti	Phil Cummings	2023	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
25	Hanako ve Sedir Ağacı	Akasya Asiltürkmen	2023	Masal Perest
26	Çastaranın Bilmecesi	Senem Dicle Özler	2023	Poti Kare
27	Bahar ve Küçük Tavşan	Asya Çelik	2021	Nsn Yayınevi
28	Kuzulutepe Burada, Kuzuları Nerede?	Reha Barış	2024	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
29	Doğa Yürüyüşü	Alison Farrell	2023	Yeni İnsan
30	Süper Ajan	Gönül Simpson	2023	Yeşil Dinazor.Com
31	Kış Gelince	Işıl Erverdi	2021	Kumdan Kale Yayınları
32	Özür Dilerim (nasıl desem ki?)	Stefan Boonen	2020	Poti Kare Yayınları
33	Pon Pon Kediye Ne Oldu?	Sevda Okçu Tuba	2023	Timaş Çocuk Yayınları
34	Mutluluk Hediyesi	Filiz Özdem	2020	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
35	Kuzi	Anastasia Qaravani	2020	Nar Yayınları
36	Alev Kuyruk	Alexsandra Page	2023	Ketebe Yayınları

Ek2: Araştırma kapsamında incelenen kitap listesi

Sayı	Kitabın Adı	Kitabın Yazarı	Yayın Yılı	Yayınevi
1	Aaahhh!	Guilherme Karsten	2020	Nesin Yayınevi
2	Ada Korkunca	Heinz Janisch	2021	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
3	Babam Yerde Durmuyor	Coralie Saudo	2020	Uçanbalık
4	Ben Bir Kitapsavarım	Ingrid Chabbert Guridi	2020	Uçanbalık
5	Görüşmek Üzere	Nebihe Muhaydeli	2019	Nar Yayınları
6	Herkesin Şarkısı	Lucy Morris	2021	Profil Kitap
7	Korkmayı Bıraktığım Gün	Susanna Isern	2022	Uçanbalık
8	Arthur Yeni Yılı Kutluyor	Federico Van Lunter	2024	Eksik Parça Yayınları
9	O Güzel Bostanımız	Zoe Tucker	2022	MEAV Yayıncılık
10	Babalar Çılgınlık Yapar mı?	Yağmur Deniz Özen Ertekin	2022	Cağaloğlu Yayınevi
11	Çilli Begonya	Julianne Moore	2023	Beyaz Balina Yayınları
12	Hikaye Hırsız	Graham Carter	2022	Uçanbalık
13	Delikli Öykü	Kelly Canby	2023	Fibula Yayıncılık
14	Meraklı Mucitler	Ömer Öztüyen	2022	Masalperest
15	Kalbin Dili	Didem Akın Açıl	2023	Masalperest
16	Dinozor Arayan Çocuklar	Suzy Senior	2022	Binbir Çiçek Kitaplar
17	Sen Kendine Yetersin	Jess Sanders	2023	Meraklı Tilki Kitaplığı
18	Bir Küçük Biz	Daniela Kunkel	2022	Nito Kitap
19	Hangimizi Daha Çok Seviyorsun?	Şeyma Çekici	2023	Nesil Yayınları
20	Gürültücü Bebek	Alison Lester	2021	Profil Kitap
21	Mateo Seçmeyi Öğreniyor	Jon Lasser	2021	Binbir Çiçek Kitaplar
22	Akıllı Sözler Kurulu	Handan Coşkun	2023	Çınaraltı Çocuk

23	Aklımda Bir Şey Var	Gizem Gözde Uçar	2024	Yapı Kredi Yayınları
24	Annemin Akıllı Bende Kaldı	Özge Bahar Sunar	2022	Nesin Yayıncılık
25	Babaannemden Geriye	Tuğba Coşkuner	2023	Cezve Çocuk Yayınları
26	Benim Komşum Bir Ağaç	Charlie Moyler	2023	Fibula
27	Büyüdüğüm Zaman	Melanie Joyce	2020	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
28	Samir Arılar ve Ben	Helen Mortimer- Katie Cottle	2021	Taze Kitap
29	Annem Bir Süper Kahraman	Zeynep Birsin	2023	Megakids
30	Bu Sınıfta Herkes Var	Ezgi Bulut Bozkurt	2024	Totem Yayın
31	Harika Gözlükler Diyarı	Nour Elhoda Mohammed	2022	Damla Yayın
32	Her Şeyin İlki	Tiffany Hall- Ed Kavalee	2022	EOLO Eğitici Oyuncak ve Yayıncılık
33	İyilik Tohumu	Şeyda Apaydın	2023	Mecaz Yayınları
34	Karasinek Mars Yolcusu	Gaye G. Özdamar	2023	Nesin Yayıncılık
35	Kavanozda Bir Yıldız	Sam Hay	2023	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
36	Kitapları Seven Çocuklar	Peter Carnavas	2024	SEV Yayıncılık
37	Kıvrırcık Kate	Antoine Dole	2023	Kelime Yayınları
38	Küçülen Kıyafetler Ülkesi	Latife Khatri	2022	Cezve Çocuk Yayınları
39	Olağanüstü Bahçıvan	Sam Boughton	2024	Kronik Kitap
40	Oyuncak Tamirhanesi	Beria Nur Gürkan	2022	Çınaraltı Çocuk
41	Sen Halledersin	Jess Sanders	2023	Meraklı Tilki Kitaplığı
42	Sokakta Oyun Var	Aysun Kırca	2022	2E Kitap
43	Zorbalığa Karşı Taktiklerim Var	Saniye Bencik Kangal	2024	Elma Yayınevi

44	Can ve Badem İz Peşinde	Özge Lokmanhekim	2024	Hep Kitap
45	Deniz Kabuğu Koleksiyonu	Rabia Işık	2023	Cezve Çocuk Yayınları
46	Dört Nala Koşan Anne	Jimena Tello	2022	Binbir Merak Yayınevi
47	Hiç Hata Yapmayan Kız	Mark Pett- Gary Rubinstein	2022	Binbir Çiçek Kitaplar
48	Kaplanı Sakın Gıdıklama	Pamela Butchart	2023	Marsık Yayıncılık
49	Kırmızı Ayakkabı	Çiğdem Gündeş	2023	Uçanbalık
50	Kırmızı Çikolata Kutusu	Fatima Sharafeddine	2022	Erdem Yayınları
51	Hayatın Şarkısı	Sümeysra Nur	2022	Cezve Çocuk Yayınları
52	Mutluyum	Helene Grimault	2020	Binbir Çiçek Kitaplar
53	Biraz Zaman Alabilir miyim?	Kelly Canby	2023	Fibula Yayıncılık
54	Leyla ile Mi-Ro	Nisa İnci	2021	Taze Kitap
55	Süper Kahramanlar Gözlük Takar	Gönül Simpson	2023	Yeşil Dinozor
56	Ben de Küçükken Kıskanırdım	Zeynep Eyüpoğlu Alan	2023	Cezve Çocuk Yayınları